

IS ESOTERIE EGOCENTRISCH?

8 november 1974

Goedenavond, vrienden.

Wij zijn niet alwetend of onfeilbaar. Denkt dus zelf na. Ons onderwerp voor heden werd door u aan het begin van het verenigingsjaar zelf gesteld en draagt als titel:

IS ESOTERIE EGOCENTRISCH?

Een vraag, waarop ik een kort en duidelijk antwoord kan geven: Ja en neen.

Ja is juist, omdat het geheel van de esoterie gericht is op de innerlijke mens. Je zoekt je eigen persoonlijkheid te leren kennen en zoekt in jezelf een relatie te vinden met de kosmos.

Maar ook neen is juist. Want al begin je aan jezelf, je zoekt toch door dit kennen van jezelf te komen tot een besef van je relatie met de kosmos, wat weer betekent, dat je een juistere en betere relatie gaat vinden met alles, wat er rond je bestaat. Wat betekent dat de buitenwereld deelheeft aan je esoterisch zoeken er voordeel van heeft, zodat ik het niet graag alleen maar een zuiver egocentrisch streven zou willen noemen.

Trouwens: Egocentrisch is een woord, waar ik toch wel wat aarzelend tegenover sta. Hebt u misschien wel eens door andermans ogen gekeken? Neen? Altijd door uw eigen ogen? Juist. Dat is dan wel zeer egocentrisch. Hebt u al eens met andermans hersenen gedacht? Aangenomen natuurlijk, dat je hersenen hebt en bij een ander treft die denken. Neen, egocentrisch. De mens is per definitie egocentrisch. Wat evenzeer zal gelden voor esoterie als voor al het andere. En waarom zouden wij dit dan niet toegeven?

Je leeft als mens in de wereld. Maar hoe zie je die wereld? Door je eigen ogen. En hoe zien je ogen dan die wereld? Zij ontvangen een aantal prikkels, die zij naar de hersenen zenden, waar in de hersenschors een visueel centrum ligt. Daar worden die prikkels dan vertaald in beelden, maar daarbij spelen je eigen associaties een grote rol. M.a.w.: wat je ziet, is zelfs niet noodzakelijkwijze iets, wat er is. Het is slechts aanwezig volgens de reacties van je eigen combinatie en associatievermogen. Er kunnen andere dingen zijn, die je niet ziet.

Boeddhisten confronteren ons steeds weer in hun leringen met Maya, de waanwereld. Dit is niets anders dan een weergave van onze illusie, dat wij, door naar uiterlijkheden te zien, de essentie van de dingen zonder meer zullen kunnen begrijpen. Een mens leeft vanuit zichzelf. Je kunt wel zeggen, dat een ander honger lijdt en dit zelfs erg zielig vinden, maar wanneer je zelf honger hebt, reageer je heel anders en kun je opeens dingen doen, die je t.a.v. de honger van een ander onmogelijk noemde. Je kunt zeggen, dat een ander pijn heeft en deze aanbevelen zich flink te gedragen. Maar wanneer je zelf pijn hebt sta je er meestal wel anders tegenover. Je betreft dus eigenlijk alle dingen op jezelf dan wel op een voorstelling, die grotendeels reeds in je bestaat.

Wanneer een mens zich realiseert, dat de gehele wereld die hij meent te kennen en alle beelden, die hij daarvan heeft ontworpen, tot zijn beeld van alle krachten van de kosmos toe, grotendeels uit zijn eigen denken voortkomen, zo zal hij volgens mij ook toe moeten geven, dat zijn gehele denken, beschouwen en beseffen egocentrisch van aard is, daar hijzelf voor zich het middelpunt is van alles, wat hij beschouwt en hij alles alleen erkent in relatie tot zichzelf. Wanneer je dit toegeeft, zul je ook toe moeten geven dat esoterie ergens ook een egocentrische zaak is.

Maar in het ik hebben wij gelukkig niet alleen maar te maken met stoffelijke zintuigen en de hersenen wat maar goed is ook voor de ontwikkeling van velen. In dit ik treffen wij immers ook verschillende niet-stoffelijke werktuigen aan, die men meestal beschouwt als delen van het geestelijke ik. In die voertuigen zijn allerhande erkenningen mogelijk van andere werelden dan de stoffelijke. Ook bezit men hierdoor de mogelijkheid zijn eigen wereld op een andere wijze te beschouwen en te leren kennen. Dat is een interessant verschijnsel: Wanneer ik geestelijk de wereld beschouw, waarin ik stoffelijk leef, dan zal ik daarvan een geheel andere voorstelling krijgen. Breng ik het normale stoffelijke beeld en het geestelijke beeld bij elkaar, dan zie ik niet alleen méér, maar ook duidelijker, mijn wereldbeeld krijgt meer diepte. Ik zie a.h.w. in stereo.

Ga je nog wat verder en besef je de mogelijkheden van de hogere geestelijke voertuigen, dan kom je tot het besef, dat alle uitingen alleen maar bestaan krachtens evenwichten of wetten. Er zijn geestelijke voertuigen, die behoren tot en leven in werelden, waarin dergelijke evenwichten het enige werkelijk belangrijke zijn. Een mens zal dergelijke evenwichten eerder omschrijven als wetten, goddelijke wetten, natuurkundige wetten, kosmische wetten e.d. Bij het betreffende geestelijke voertuig zijn die evenwichten echter bepalend voor alle gebeurtenissen, ontwikkelingen. Voor dit deel van het ik vormen zij de wereld zelf met al zijn uitdrukkingen, terwijl zij voor de stofmens eerder de achtergronden vormen van alle verschijnselen. Kom je zover in je innerlijk, dat je ook dit deel van het ik gelegen besef kunt gaan gebruiken, dan zul je samenhangen zien in je wereld en zo veel juister dan anderen gaan beseffen, wat er eigenlijk aan de hand is.

Misschien kun je nog verder gaan. Diep in de mens en wat dat betreft ook verborgen diep in alle delen van de schepping is een onaantastbaar deel van het ik, dat wij ziel, deel van het goddelijke licht, de kracht, de kosmos kunnen noemen. Hier is besef alleen mogelijk, wanneer dit wordt gebaseerd op de erkenning van het ik als deel van de totaliteit. In het goddelijke is er geen scheiding tussen wat ik wel ben en wat ik niet ben. Bereik je dit punt, dan ben je a.h.w. een met al hetgeen je maar erkennen kunt. Voor het eerst kun je andermans honger voelen, andermans pijnen werkelijk doorvoelen, kun je weten, hoe een zonnebloem zich voelt, wanneer zij zich langzaam naar de zon draait, zo goed als men eindelijk kan beseffen, hoe een hond aan de ketting zich werkelijk voelt, wanneer er een aardig teefje langs komt. Dan weet je dus, wat er werkelijk aan de hand is. Dan besef je, waarom een slang al dan niet iets of iemand zal aanvallen. Want je bent a.h.w. ook al die dingen.

Eerst wanneer je naast jezelf ook alle andere dingen geheel kunt beleven en zijn, weet je, wat de werkelijkheid is. Dan alleen ook zul je altijd je houding juist kunnen bepalen binnen het geheel, want alleen dan weet je werkelijk, hoe alle dingen zijn. Je reageert dan niet meer vanuit jezelf alleen, maar bent een bewust deel geworden van het geheel en vormt zo bewust een aanvullend factor voor alles, wat je in het bestaan ontmoet. Dan ben je niet meer egocentrisch. Maar voor je zover bent, geldt altijd nog, zelfs voor de meest bewuste mens: Hoe ziet de wereld er, vanuit mijzelf gezien, voor mij uit? Wat betekent dit alles voor mij?

Nu kunnen wij wel vertellen, dat deze egocentrische benadering van de werkelijkheid natuurlijk niet voor eenieder geldt, dat het voorgaande onzin is en dat wij allén zeer altruïstisch zijn, maar wat zijn de feiten? Ik ken een heel oude man, die zijn gehele leven gewerkt heeft aan de maatschappelijke verheffing van de armen dezer aarde. Hij is er rijk bij geworden. Maar wat zegt hij? Ik verdien dit, ik heb deze weelde nodig, want zonder dit kan ik mijn werk niet goed doen. Daarbij vergeet hij, dat hij eens meer voor anderen tot stand wist te brengen, terwijl hij over heel wat minder weelde en bezit de beschikking had. De man ziet zich als altruïst. Maar ik vind zijn benadering van de problemen van de armen toch wel zeer egocentrisch. Hij is zo langzaam iemand geworden, die beweert, dat hij bij tijden kaviaar moet eten, omdat anderen op aarde zelfs geen graan meer krijgen. Mogelijk vindt u dit niet zo mooi. Maar zo zit de wereld nu eenmaal in elkaar.

Wat gebeurt er echter, wanneer wij beginnen met esoterie? In de eerste plaats gaan wij proberen door te dringen in onszelf. Waarbij ik u meteen een goede raad wil geven: begin nooit esoterisch te doen tegenover anderen. Want indien je het eerlijk doet, geef je te veel van jezelf prijs,

waarvoor anderen geen begrip zullen hebben. En als je het oneerlijk doet bedrieg je jezelf en dat is zelfs nog erger. Kijk naar jezelf. De innerlijke mens is een gebied, waarin je een soort reis kunt gaan maken. Alles tref je eraan, een hemel, een hel, een vagevuur. Deze dingen zijn in elke mens ingebouwd. In je verborgen zijn angsten, zaken, die je niet wilt of durft erkennen omtrent jezelf of de wereld. In jezelf schuilen herinneringen die je voortdurend op de voorgrond schuift, maar gelijktijdig bij alle uitingen wat vervalst. Daarnaast tref je in dit innerlijk herinneringen, die je zo diep wegbergt in jezelf, dat je hoopt, dat zij nooit meer tevoorschijn zullen komen, zaken, die je nooit meer wilt weten.

Wanneer je eenmaal begint aan die reis in eigen ik, kun je dergelijke dingen niet blijvend ontlopen, kun je voor delen van dit ik niet selectief blind zijn. Dan kun je niet meer zeggen: ik doe veel voor de verdraagzaamheid en daarom behoef ik van anderen niets te tolereren, om maar eens een voorbeeld te geven. Dan kun je niet zeggen: mijn gehele leven is vol van naastenliefde en daarom heb ik recht van anderen hetzelfde te eisen. Je kunt voor jezelf niet meer verbergen, dat je iets deed, wat in strijd was met de idealen, die je verkondigt. Dan moet je ook aan jezelf toegeven: Ik heb gefaald. Zoals je toe zult moeten geven, dat je schuld hebt aan bepaalde zaken, dat je bang bent voor sommige dingen. In die ontmoeting met jezelf zul je voortdurend ook af moeten vragen waarom dit alles zo is.

Het werkelijke begin van alle esoterie is volgens mij eigenlijk vooral een onderzoeken van het waarom van alle dingen, die je in jezelf draagt. Wat een ontmoeting inhoudt met de afgrondelijke duisternis, maar evenzeer een ontmoeting met het licht betekent. De ene keer is een dergelijk reizen in jezelf een sinistere trip, waar je bijna aan kapot gaat en een volgend ogenblik wordt zij tot het beleven van een kosmische eenheid en een vrede, die je als mens nog nooit gevonden hebt. Dit alles bij elkaar betekent eigenlijk een eerste omschrijving van alles, wat je betekent. Het is een eerste verkenning van een werkelijkheid, die je brengt tot de vraag: wat ben ik? Wat zijn de verschillende zijden van mijn karakter, welke zaken aanvaard ik altijd weer zonder meer en waartegen probeer ik mij altijd weer te verzetten, zelfs als de feiten toch duidelijk voor mij liggen? Waarom doe ik dit? Wat is de reden voor mijn aanvaardingen, waarom bestrijd ik andere zaken zelfs tegen alle kenbare feiten in?

Allereerst moet iemand, die aan werkelijke esoterie wil doen, zichzelf leren kennen. Daarna moet hij zich afvragen, wat voor hem belangrijk is. Stel je jezelf die vraag, dan ontdek je tot je verbazing, dat er in je leven en werken toch ook zeer veel dingen bestaan, die werkelijk goed en harmonisch zijn. Dan beseft je, dat er zoveel licht in een mens kan leven. Dat is steeds weer het begin van een tocht door het ik, waarbij men zich bewust gaat worden van de vele verschillende werelden, die in je schuilgaan, daar een steeds groter deel van het geestelijk ik in de hersenen a.h.w. geactiveerd wordt, kenbaar gaat worden en zo een steeds grotere rol zal kunnen spelen in je eigen beseft van ik en wereld.

Gedurende de tijd dat je dit doet, ben je voor de wereld uitgeschakeld. Het hoe kan ik hier niet behandelen, daar er zoveel verschillende wijzen bestaan, waarop je dit kunt doen. Maar er zijn natuurlijk ook bepaalde zeer esoterisch schijnende mensen, die zeggen dat zij dit doen en dan na de maaltijd zeggen te gaan mediteren, terwijl zij alleen in alle rust een nummertje snurken weggeven. Je kunt natuurlijk ook zoiets esoterisch streven en werken noemen, maar de werkelijkheid van alle esoterie berust toch steeds weer op een doordringen in de werkelijkheid van het eigen ego. Je bent dus voortdurend bezig met jezelf en dat is egocentrisch volgens de betekenis die men daaraan gemeenlijk geeft. Goed. Maar door dit bezig zijn met jezelf ga je ook beter begrijpen wat je wereld is. Uiteindelijk ben je niet alleen op jezelf maar door jezelf ook op alles buiten je gericht.

Wanneer je de wereld dan gaat zien, zoals zij is en niet zoals zij volgens jou zou moeten zijn en ook niet meer werken wilt van uit je eigen dromen, maar alles neemt zoals het werkelijk is, kom je verder. Je gaat begrijpen, wat er in die wereld aan het werk is, hoe het alles functioneert. Dan zul je als vanzelf ook beter beseffen, wat je zelf kunt zijn in die wereld. Een esotericus, die zichzelf werkelijk leert kennen gaat ook begrijpen, wat voor rol hij dient te spelen om de kosmos tot uiting te brengen in het drama, dat menselijke samenleving heet: die rol kan in de ogen van

anderen wel eens erg onaanvaardbaar schijnen. Mogelijk ontdek je, dat je een soort judasrol moet spelen. Maar wanneer niemand die rol zou spelen, gebeuren allerhande dingen niet, die voor de ontwikkeling van die mensheid belangrijk zijn, of zij gebeuren minder juist.

Denk nu maar eens even aan het christendom. De christenen zijn ontzettend gebeten op Judas, de schoft, de verrader. Maar indien er nu eens geen Judas geweest zou zijn, zou er mogelijk geen Calvarie geweest zijn en geen opstanding. Hoe wij over Judas willen denken, moeten wij zelf weten. Maar in ieder geval dient men daarnaast te beseffen, dat hij een noodzakelijke en onvermijdelijke factor vormt in het grootste drama van het christendom. Zo zijn wij soms ook noodzakelijk op een minder sympathieke in het drama van de mensheid. Ook wij moeten er soms voor zorgen, dat er iets gebeurt, wat voor velen onaanvaardbaar is en veel leed voor velen met zich brengt, maar waardoor de mensheid als geheel nieuwe kansen krijgt. Dan vragen wij niet meer: Ben ik Judas en moet ik mij gaan verhangen? Hoe zal men over mij denken? Wij zullen als innerlijk bewuste mensen onszelf alleen nog maar afvragen, of hetgeen wij doen goed is voor het geheel van de mensheid en de bewuste delen van de schepping. Ik meen dat dit een criterium is. De gehele vraag, of esoterie nu egocentrisch is of niet, handelt volgens mij niet over het feit, dat de esotericus mogelijk voortdurend met zichzelf bezig is, of mogelijk toch niet. Het gaat er eerder om wat het doel is van het esoterische streven, wat de mens daarmee wil bereiken.

Wanneer een dichter of andere kunstenaar, een mens, bezig is iets in zichzelf uit te denken, te scheppen, dan is deze volgens velen egocentrisch. Want hij is voortdurend bezig met hetgeen er dan in hem leeft. Dat geldt steeds weer, zelfs wanneer het eenvoudig een cabaretier is, die een tekst loopt te bedenken, en blijft even waar, wanneer de persoon in kwestie een dichter is die de grootheid van de menselijke taal laat klinken - een soort moderne Vondel bv. Ik neem Vondel als voorbeeld, omdat de man in vele van zijn gedachten eigenlijk tijdloos is. Hij schreef eens op zijn wagen met pijpen: 'Groten stelen en kleinen stelen, maar groten stelen het meest'. Dat is nog steeds waar. Want niemand zal denken, dat het onrecht sinds de dag dat deze woorden geschreven werden: de pijp uit is gegaan..... Wie innerlijk schept, is in zichzelf verzonken en wijst de wereld af, maar voor men dit egocentrisch noemt, zal men zich ook af moeten vragen, waarom die mens zo handelt. Hij zondert zich af van de mens en houdt alleen rekening met zichzelf, omdat hij iets tot uiting moet brengen, iets in zich draagt, wat innerlijk moet rijpen voor het uiterlijk vorm kan krijgen. De ware esotericus is een mens die in zich zijn eigen mogelijkheden, kracht, inhoud, eigen hoogste besef tracht te doen rijpen om het naar buiten te kunnen brengen. Waarmee ik meen, een goed antwoord te hebben gegeven op de vraag, die in de titel ligt verborgen.

Er zijn in de esoterie natuurlijk nog vele aspecten die wij niet hebben beroerd en ik kan dan ook nog wel enkele opmerkingen maken die betrekking hebben op aspecten van die esoterie. Bij esoterie gebeurt het vaak, dat mensen de werkelijkheid van het heden uit het oog verliezen, omdat zij zich te zeer bezig zijn gaan houden met de geestelijke werkelijkheid alleen. Dat is natuurlijk dwaas, zo dwaas als iemand die in de Nederlandse winter alvast in bikini gaat lopen, omdat hij over 3 weken naar Waikiki hoopt te gaan. Als mens leef je hier, op de aarde. Wat wil zeggen, dat je in de eerste plaats te maken hebt met de materie, met menselijke zaken, met de noden en behoeften, de lusten, pijnen en angsten, die tot het materiële bestaan behoren. Daar moet je nu eenmaal mee leven. Die zaken los je niet op door te zeggen: ik gedraag mij als iemand die in de geest leeft, want later leven wij in de sferen. Dan moet je zeggen: dit is mijn wereld. Ik ben in Den Haag, dat in de regen ligt, maar ik zie geestelijk reeds Waikiki in de zon liggen. Dezen bestaan gelijktijdig en door hun gelijktijdig bestaan wordt bovendien het klimaat van de gehele wereld mede beïnvloed. Overzicht, dat is esoterie: dus houdt de voeten op de grond. Maar dan niet naar beneden, naar je voeten kijken. Altijd een klein beetje naar boven kijken, maar zo, dat je nog kunt zien, wat er rond je gebeurt.

Esoterie is eigenlijk ook een zeer praktische bestreving. Je zou dit mogelijk zo kunnen zeggen: Het innerlijk van de mens lijkt een beetje op een groot laboratorium. Er zijn allerhande apparaten en machines te vinden. Maar wanneer je die dingen niet kunt bedienen, dan kun je ook niet veel bereiken natuurlijk. Door de esoterie leer je niet alleen beseffen, wat er in je schuilt, maar je

leert ook de mogelijkheden gebruiken die er in je bestaan. Het eindproduct, maar niet het productieproces bereikt dan uiteindelijk de wereld. Voor de meeste mensen geldt dat de productie van hun innerlijk nogal irrationeel is, vaak bovendien wat ambtelijk getint, terwijl de geestelijke opbrengst van velen ten hoogste tot een faillissement schijnt te kunnen voeren. Maar wanneer je in jezelf leert, wat je mogelijkheden zijn, dan zijn daar ook krachten die je kunt gebruiken. Dat doe je dan op je eigen wijze.

Er zijn natuurlijk mensen die beweren dat de enige echte aspirine Bayer aspirine is, waarmee die firma het eens is. Maar andere mensen zeggen: salicyl is de basis en hoe die is verpakt doet verder niet ter zake. Een esotericus met merkmentaliteit is iemand, die dogmatisch denkt. Maar hij zal nooit erg ver komen, omdat hij niet doordringt tot de essentie van zijn krachten. Want het gaat niet om de vorm, waarin ik mijn krachten aan de wereld geef, het gaat om de werking. Wanneer iemand in zich de krachten heeft om anderen geestelijk te genezen, zo zal de een het noodzakelijk vinden dat heel plechtig te doen, terwijl de ander het eenvoudig doet zonder zich op de voorgrond te stellen. Overigens, die mensen die zo plechtig dergelijke dingen doen, doen mij denken aan een soort parapsychologische Mona Lisa in negatief. Waarom? Bij hen lijkt wat zwart is wit en omgekeerd, er zijn raadselachtige zaken als een glimlach in en hetgeen zij doen, is in wezen wel mooi, maar je moet maar eens proberen het te begrijpen. Degene die het eenvoudig doet, is toegankelijker. Hij kan eerder vergeleken worden met een Donald Duck of de Libelle. Hij maakt duidelijk, wat hij doet en geeft anderen het gevoel, en zelfs de kans, het ook eens te proberen. Waar het werkelijk op aankomt, is echter het resultaat. Wanneer de kracht er is en geneest, dan doet het er verder toch niet toe, hoe de zaak verpakt is? Zoals er mensen zijn, die de God in zich als kosmisch zien en dan roepen: Ik moet God openbaren. Waarop zij beginnen te profeteren.

De wijzen brengen de waarheid eenvoudiger. Trouwens, hebt u wel bemerkt dat in uw dagen profeteren en profiteren zo dicht bij elkaar staan? Maar goed. De een moet het mogelijk voor zich doen met veel sier, omdat hij er anders niet toe kan komen, en de ander zegt dezelfde waarheden zo tussen neus en lippen door. Ook hier gaat het er niet vooral om, h^oe iets wordt gebracht, maar vooral om de vraag, w^át gebracht wordt. Zoals het volgens mij niet zo belangrijk is, dat iets op de juiste wijze gebeurt, wanneer het maar gebeurt. Trouwens, wat is in uw dagen de juiste manier? Ik weet dat niet meer. U weet het mogelijk volgens eigen denken nog wel, maar dan moet u zich toch ook eens afvragen, of de reden hiervan niet ligt in het feit, dat u nog meer egocentrisch denkt dan ik.

Waar het mij omgaat is dat er iets gebeurt. Esoterie voert tot een uiting die voor vele mensen magie lijkt, of als parapsychologisch verschijnsel, dan wel filosofische beschouwing wordt gecatalogiseerd. Want de mensen geven overal graag ergens een mooie naam aan. Maar het voornaamste is dat iets dergelijks in een mens bestaat en dat het naar buiten komt. Belangrijk in de esoterie is, dat je in jezelf iets vindt en leert dit te gebruiken om een verandering in je wereld bewust waar te maken. Je moet leren de hoge waarden en krachten die je in jezelf vindt, te vertalen in de termen van het menselijke leven. Dat is van belang en de rest komt er volgens mij minder op aan.

Elke werkelijke esotericus is eigenlijk ook enigszins een magiër. Niet omdat hij tovert. Wie zou nu nog willen toveren, wanneer je zoveel goocheltrucs kunt kopen, die met minder moeite en grotere zekerheid gelukken? Toveren heeft weinig zin. Maar de esotericus is magiër in die zin, dat hij de innerlijke wetten, die hij in zich vindt en de evenwichten in de kosmos die hij innerlijk ontdekt en waarvan hij leert deel te zijn, ook gaat hanteren in de wereld, die buiten hem bestaat. De stoffelijke wereld voor u dus. Hij probeert daarin iets waar te maken vanuit de totaliteit, die hij zelf beleeft. Is dit egocentrisch te noemen? Mogelijk nog een beetje. Maar in ieder geval is de esotericus die werkelijk bereikt, actief en blijft hij in zijn streven en beseffen niet beperkt tot eigen ik. Esoterie is niet alleen maar een absorberen van alle krachten en waarheid in jezelf om rijper, rijker, beter en hoger te worden. Eerder is het integendeel een in jezelf verzamelen van kracht, kennis en vermogens om in de wereld dezen uit te delen, zonder daardoor zelf tot meerdere van anderen te worden.

Een aardige gelijkenis op dit terrein luidt: Een hoog bewust mens keerde terug in de wereld van de mensen om daar voortaan te leven als een soort Jan Sul. Indien u wenst, mag u in die naam wel een letter verwisselen. Op de vraag waarom hij op deze wijze leefde, was zijn antwoord: Het is niet belangrijk, dat ik meer ben dan een ander. Belangrijk is slechts, dat wij tezamen meer en meer bewust zijn dan voorheen. Of een mens dan wel meer kan zijn, zo luidde de tweede vraag. Mogelijk is het, zo was het antwoord. Maar wanneer wij tezamen méér pogen te zijn, zijn wij vanuit het standpunt van de kosmos meer waar. Wat iets anders is dan het "meer waard", wat velen hier liever hadden gehoord. Maar het verhaaltje maakt duidelijk, wat de esotericus in feite is. Hij is een vorser die gebieden betreedt, die de wetenschap nog niet erkent in zijn dagen. Hij is de zoeker die zich bezighoudt met vragen, waarvoor de gehele mensheid nog te bang is om ze te durven stellen. Hij is de mens die het experiment aandurft met zichzelf, zowel als met de gehele wereld. Waarbij moet worden opgemerkt, dat elk experiment ten doel heeft het gehele leven iets blijer, iets lichter, iets beter te maken.

Het zijn de esoterici van alle tijden die de wereld beter hebben gemaakt. Het zijn de filosofen van de oudheid geweest die de basis hebben gelegd voor de rationele beschouwingen, die de basis zijn van uw huidige beschaving. Zoals het de alchemisten zijn geweest die de basis hebben gelegd voor uw chemie en de magiërs die o.a. de basis hebben gelegd voor uw geneeskunde. De sterrenwicheelaars waren het die u uw astronomische erkenningen mogelijk hebben gemaakt. Allen waren zij mensen die in zich naar begrip en besef zochten om deze dan als kennis te projecteren in hun wereld, waarbij zij natuurlijk hun innerlijk besepte waarheden weer moesten geven op een wijze, die de mensen van hun dagen konden begrijpen. Maar het waren esoterici, die de wereld iets gaven. Zelfs een werkelijk wetenschapsmens is een esotericus. Want diep in zichzelf zoekt hij niet naar een mogelijkheid eigen meerwaardigheid tegenover anderen tot uitdrukking te brengen maar in de eerste plaats zoekt hij steeds weer naar een waarheid, die hij met anderen kan delen, die hij de wereld kan geven. En dat is volgens mij toch het kenteken van de ware esoterie.

Bij het begin van mijn betoog heb ik gezegd: Op deze vraag kun je een duidelijk en eenvoudig antwoord geven: Dit luidt ja en neen. Wel, hier hebt u dan de redenen voor een dergelijke beantwoording van de vraag, of esoterie egocentrisch is. Ja. Esoterie is ergens egocentrisch, omdat de mens, niet in staat zijnde de werkelijkheid van zijn wereld te beseffen, eerst in zichzelf moet keren om een eigen werkelijkheid te beseffen en een eigen wezenlijke wereld te betreden, vóór hij bewust uit kan gaan in de wereld der mensen. Neen. Ook dit is juist. Want de werkelijke esotericus die zover komt, dat hij in zich het licht beschouwt, beseft daarmee ook, dat het niet gaat om hemzelf, maar om de totaliteit, waarvan hij deel is. Hij werkt uit het deel, dat hij is, maar tracht als deel van dit geheel het geheel waar te maken, het vorm en gestalte te geven, het kenbaar te maken voor eenieder, opdat de schijn van verdeeldheid teniet wordt gedaan en de eenheid van alle leven zich uiteindelijk in de erkende werkelijkheid voor allen manifesteert. De esotericus werkt niet voor zichzelf. Hij is deel van het geheel en beseft het geheel, wetende dat alleen in dit geheel zijn bestaan gerechtvaardigd is. Hij bestaat daarom, zover hij maar kan in dit geheel en schenkt zichzelf voortdurend aan dit geheel. Wat volgens mij niet bepaald een egocentrische houding is.

Ik wil nu deze korte inleiding met enkele opmerkingen gaan beëindigen.

Esoterie is werken, niet lekker bespiegelen dromen. Esoterisch streven betekent vanuit jezelf in de wereld leven en vanuit de wereld en jezelf de werkelijkheid benaderen. Egocentrisch zijn betekent: alles op jezelf betrekken en jezelf zien als middelpunt van een totaliteit. Esoterisch zijn betekent: beseffen, dat je zelf slechts een deel bent van een geheel, waarin je functie niet kan worden afgemeten aan de hand van je gevoelens van eigenwaarde of een stoffelijke graadmeter. Alle leven voert naar esoterie, omdat je alleen naar buiten toe levende en strevende als bewust wezen altijd weer vast zult lopen op je onvolkomenheden. Dan immers ben je gebonden aan je beperkte voorstellingen en a.h.w. de slaaf van je vergissingen. Wanneer je in jezelf bewust tracht te leven, zul je zien en begrijpen, wat je misvattingen zijn. Dan word je in de ware zin van het woord verdraagzaam tegenover anderen en ga je beseffen, dat naastenliefde een besef van gelijkwaardigheid tussen jezelf en alle anderen vereist.

Bovenal zul je beseffen, dat het de moeite waard is steeds verder door te dringen in je ego, omdat je alleen zo kunt komen tot een leven met een wereld die groots en mooi kan zijn. Ik kan u verzekeren, dat, wanneer je in de geest pas zover komt, je wel even de p... in hebt, dat je op aarde zoveel last en ellende hebt veroorzaakt en voor jezelf gemaakt, terwijl het niet nodig was net als het geval was bij ondergetekende.

Nu gaan wij pauzeren. Dan kunt u nadenken over alles, wat u t.a.v. het onderwerp en het gestelde te berde wilt gaan brengen. Ik dank u dus voorlopig vast voor uw aandacht. Tot straks.

VRAGEN EN ANTWOORDEN

Zo vrienden. U hebt hoop ik een aangename pauze gehad. U hebt er ook over nagedacht, wat u toch maar niet zult vragen. Het weinige dat overblijft, zullen wij nu gaan behandelen.

Vraag: In een van uw laatste publicaties wordt gesproken over kennen en weten. Wat is het verschil?

Antwoord: Wanneer ik iemand ken, dan weet ik alles van hem. Maar wanneer ik iets van hem weet, dan kan dat voor hem wel vervelend zijn, maar het is maar een klein deel van hetgeen hij werkelijk is. Kennen omvat het geheel, weten, facetten. Weten betekent synthese, waarin het geheel kan worden uitgedrukt in alle verschijnselen, terwijl weten vele facetten kan omvatten, maar de band daartussen niet kan vinden. Kennen impliceert een synthese van alle verschijnselen. Weten omschrijft mogelijk ook alle verschijnselen, maar dan zonder dat daar noodzakelijk ook een synthese tot stand komt. In dit verband zou ik willen opmerken, dat jullie mensen van deze tijd mogelijk wel betrekkelijk veel weten, maar dat jullie kennelijk weinig kennen, zodat jullie maar weinig kunnen doen, met hetgeen jullie weten. Wat naar ik meen een duidelijk antwoord is.

Wij gaan verder.

Vraag: U stelde zo even, dat het soms voor het geheel noodzakelijk is, dat mensen slechte dingen doen. Een Hitler had dus ook ergens een taak?

Antwoord: Je zou kunnen zeggen, dat het optreden van Hitler de katalysator is geweest in het westen t.a.v. het sociaal denken en de ontwikkelingen daarin. Iets, wat invloed kan hebben op de gehele wereld en voert tot de erkenning van de rechten van alle medemensen. Iets wat zonder de ontkenning van alle rechten aan allen door Hitler nog lange tijd uitgebleven zou zijn. Als zodanig is hij dus een belangrijke factor geweest in de ontwikkeling van de wereld. De meeste mensen kijken of alleen naar het goede of alleen naar het verkeerde, wat er op een gegeven ogenblik is. Je moet echter verder dan dit zien en ook letten op het resultaat op langere termijn. In de bijbel staat, dat je de boom zult kennen aan zijn vruchten. De meeste mensen denken daarbij kennelijk aan eetbaarheid en beseffen niet, dat de schijnbaar rotte vrucht de basis vormt van een nieuwe boom. Er zijn heel wat dingen op aarde, waarvan wij zeggen, dat die goed zijn, bv.... ja, wat moet je nu nemen? Er is zoveel. Abortusregeling, milieubehoud, sociaal recht enz. Ik neem ze maar allen van het begin af aan, wij hebben toch de tijd. Neem bv. de kwestie van abortus. De vraag of die nu wel of niet toegelaten dient te worden, is niet zo belangrijk. Zij betekent ten hoogste, dat nu officieel mag worden gedaan, wat voordien evenzeer, maar dan onofficieel en slechter gebeurde. Wat wel belangrijk is, is de vraag, of men zo tot een doorbreken komt van een denkwijze die eigenlijk ontleend is aan een wereld van duizenden jaren geleden, een wereld, waarin het kind een kostbaar bezit en godgegeven geschenk was - niet uit respect voor het leven, maar omdat kinderen een soort prehistorische AOW betekenden voor hun ouders.

Overigens moet u mij vergeven, dat ik niet zo geheel geloof aan de eerbied voor het leven, die de bestrijders van abortus voorwenden. Je moet ze maar eens zien: nauwelijks hebben zij hun anti-abortusdemonstratie beëindigd of velen van hen razen met 130 km./u naar huis. Dat anderen het gevaar lopen door hen levenslang verminkt of gedood te worden, kan hen kennelijk

niet veel schelen. Eerbied voor het leven bestaat bij hen kennelijk alleen, wanneer het nog niet geboren is. De rest nemen zij zo nodig graag voor hun rekening. Wanneer u zich met een dergelijke vraag bezighoudt, moet u eens niet alleen naar de uiterlijkheden kijken, maar u afvragen, wat het in feite betekent. U zult dan ontdekken dat het gehele probleem in feite een aantasting betekent van een volgens mij mening in uw tijd niet meer passende mentaliteit, welke zich in een huichelachtige openbare moraliteit pleegt te manifesteren.

O ja, en dan de gijzeling. Deze heeft heel wat losgemaakt in verband met het gevangeniswezen. De vraag is uiterlijk: wie is de baas daar de staat of de psychiater? Het is ook belangrijk, dat die vraag gesteld wordt. Niet om te kunnen beslissen, of er weer een strenge reeks straffen met doodstraf moet komen, maar omdat men het recht van een staat opnieuw moet gaan bezien. Men zal moeten gaan beslissen, of het recht ten doel heeft de maatschappij te beschermen, dan wel dat men tegenover eenieder werkelijk rechtvaardig wil zijn wat verder grijpt dan het strafrecht alleen. Want bescherming van de gemeenschap en rechtvaardigheid zijn twee verschillende dingen. De kans is groot, dat deze zaak nu eens nader moet worden bezien en de belangen eerlijker zullen worden afgewogen. Of de zekerheid van de gemeenschap dan wel rechtvaardigheid hierbij moeten prevaleren, moet dan maar eens worden uitgevochten. Het resultaat zal een andere maatschappelijke visie zijn en veel huichelarij zal daarbij ongedaan worden gemaakt.

Ook de roep om milieubescherming heeft veel verdergaande consequenties, dan men schijnt te beseffen. Er moet niet alleen worden uitgevochten, of de mens zijn milieu wil behouden op een wijze die voor de mensheid meer levensmogelijkheden biedt, terwijl gelijktijdig het levenspeil wat zakt, dan wel de oude mentaliteit van steeds meer verwerven wil blijven handhaven. Hier wordt de mens in feite voor de keuze gesteld, verantwoordelijkheid te nemen voor anderen, ook voor een nageslacht dan wel alleen aan zichzelf te denken en steeds meer voor zich te eisen. Een kwestie van mentaliteit, die heel wat verder grijpt dan men schijnt te denken. Want het gaat hierbij om een omvormen van het gehele maatschappelijke denken.

Dat is het belangrijke van vele dingen, die volgens de mensen boos en kwaad kunnen zijn. Het belangrijke van een Hitler ligt niet in de concentratiekampen, hoe erg dezen ook zijn geweest en ligt niet in de waan van een 1000-jarig rijk. De mens werd een spiegel voorgehouden, want wat Hitler tot de laatste consequentie doorvoerde, was iets, wat bij de meeste mensen in meerdere of mindere mate leefde. De mens werd gedwongen zijn eigen wijze van leven en optreden nader te bezien en kwam zo, zonder natuurlijk eigen fouten toe te geven, tot een andere benadering van de maatschappij en medemenselijkheid. Steeds weer brengt het leven dergelijke voorbeelden, die de mens wil dwingen zijn eigen wijze van leven en denken beter in alle consequenties te zien. Naarmate je je in jezelf dieper bewust wordt van het kosmische geheel, zul je beter begrijpen, wat de functie van het z.g. kwade is in het bestaan. Dan beseft je, dat het kwade maar al te vaak het enige werkelijk werkzame middel is voor hen, die u op de weg naar het goede willen brengen. Het z.g. kwade is vaak een waarschuwing, dat er iets niet in orde is, zoals bv. hoofdpijn vaak een aandoening is, dat men ziek kan worden of zuurstof van node heeft. Ik zou vele dergelijke voorbeelden kunnen geven, waarbij pijn alleen een symptoom is. Pijn is kwaad? Men zegt het. Hitler is kwaad, milieubederf is kwaad? Op zich waar. Maar tevens zijn dergelijke dingen de symptomen, die duidelijk maken, dat er iets niet in orde is, dat er iets moet gaan veranderen.

De mensheid zal moeten kiezen. Wanneer dergelijke symptomen optreden zal zij haar eigen gedragingen en denkwijzen moeten gaan aanpassen, of zal in de toekomst geen enkele harmonie meer kunnen beleven. Het kwade is in de geschiedenis van de mensheid vaak een noodzaak, die gelijktijdig een nieuwe ontwikkeling eist en inluidt. Vandaar mijn voorbeeld met Judas. Ik wilde u duidelijk maken, dat je Judas kunt veroordelen, voor hetgeen hij gedaan heeft, maar dat je gelijktijdig moet erkennen, dat zonder zijn handelen het christelijke geloof, zoals het nu bestaat, niet mogelijk zou zijn. Eenieder is het erover eens, dat het christendom toch voor de mensheid een grote stap vooruit heeft betekend. Maar waarom vergeet men dan, dat er zo vele martelaren zijn gevallen voor ditzelfde christendom, dat dit christendom op zijn beurt heus niet alleen maar goeds tot stand heeft gebracht?

Het goede en het z.g. kwade zijn vaak onlosmakelijk met elkaar verweven. Dit zal men moeten leren beseffen. Naar ik meen is uw vraag hiermee voldoende beantwoord.

Reactie: Dan zal de zaak van Nixon ook wel wat losgewoeld hebben.

Antwoord: Tricky Dickie heeft de mensheid met de neus op het lang verwaarloosde feit gedrukt, dat politiek geen zuivere zaak is of zelfs maar kan zijn, zolang mensen naar macht en rijkdom haken. Zijn fout was betrapt te worden, waar anderen een dergelijke ontdekking hebben weten te voorkomen - mogelijk doordat zij in mindere mate van hun eigen onaantastbaarheid overtuigd waren. Hij heeft in ieder geval de mensen duidelijk gemaakt, waar het werkelijke gevaar ligt: het gevaar dat iemand op grond van uiterlijkheden wordt aanvaard en met macht bekleed, maar geen rekening houdt met diens gedragingen in het verleden of op een bepaald ogenblik.

Menige politicus doet mij denken aan de priester die zijn gelovigen voorhoudt: Wij moeten vasten. Om daarna achter gesloten gordijnen zich vol te stoppen met een dikke kip. De mensen zijn door Watergate gaan begrijpen, dat vele uiterlijkheden niet kloppen met de werkelijkheid. Wat weer betekent, dat in de toekomst dergelijke machinaties toch moeilijker zullen worden. De gewone man zal zich minder snel aan het ideaalbeeld onderwerpen, dat men hem voortvoert, zonder dat het werkelijk bestaat. Wat wel eens zou kunnen gaan betekenen, dat de mensen ook verklaringen, dat oorlog noodzakelijk en onvermijdelijk is met meer voorbehoud gaan aanvaarden enz.

Wat nu aan de hand is, lijkt mij maar een begin, dat aanleiding wordt tot meerdere schandalen van dergelijke aard. Het zal uiteindelijk de mensen echter doen beseffen, dat het eenvoudig niet op verantwoorde wijze mogelijk is allerhande belangrijke beslissingen zonder meer te delegeren aan een gekozen figuur, hoe edel die ook moge lijken. Men zal gaan beseffen dat het noodzakelijk is alles te controleren, dat het belangrijk is zelf zoveel mogelijk alles te begrijpen, wat er aan de hand is en je tegen onjuiste beslissingen te verweren, vóór het te laat is. Ik meende dat, vooral voor het betrokken land, het schandaal rond Nixon dus wel degelijk positieve gevolgen zal hebben. Wat mogelijk niet direct met esoterie te maken heeft en toch in dit onderwerp wel thuis behoort, daar het aangeeft hoe innerlijke veranderingen en bewustwordingen tot stand kunnen komen. Het maakt verder duidelijk, dat de mens op deze wijze vanuit de wereld rond hem geconfronteerd kan worden met de noodzaak beter gebruik te maken van eigen mogelijkheden en meer te vertrouwen op eigen krachten. Wat mogelijk het onbehagen verklaart, dat velen voelen, wanneer dergelijke ontwikkelingen plaats vinden. Want zelf denken en eigen krachten inzetten is voor velen, die op hun gemak gesteld zijn, nu niet direct een aanlokkelijk vooruitzicht.

Voldoende?

Vraag: Zou u enigszins aan kunnen duiden, welke weg men kan volgen om tot de belevenis te komen van het feit, dat wij deel van het geheel zijn?

Antwoord: Luister nu eens. Stel dat u zin hebt om naar Samarkand te gaan. Houdt u dan een agent aan en vraagt u hem u precies de weg daarheen te wijzen? Zelfs wanneer de man in staat zou zijn dit te doen, zijn de aanwijzingen zo talrijk, dat de kans groot is dat u het merendeel verkeerd onthoudt of vergeet. Daarom is het beter telkens onderweg te informeren, hoe u uw volgende pleisterplaats kunt bereiken. Dat geldt voor uw vraag ook. Toch wil ik een poging wagen om wat algemene aanwijzingen te geven.

Wanneer je wilt beginnen de innerlijke eenheid te beleven zul je allereerst moeten beginnen de wereld buiten je te aanvaarden. Dus niet zeggen, dat iets anders zou moeten zijn of dat het verleden anders had moeten zijn. Besef steeds: nu is voor mij het punt van vertrek. Ik sta in het heden. Begin je af te vragen, hoe je geluk en harmonie kunt brengen aan anderen. Door je pogingen anderen gelukkiger te maken, schep je voor jezelf de mogelijkheid tot een meer harmonisch leven. Maar anderen kun je alleen gelukkiger maken, wanneer je hen en de wereld aanvaardt, zoals zij zijn. Ben je zover, dat je meent dat deze eerste punten beheerst worden - tegen de tijd, dat je dit gaat denken, doe je mogelijk al werkelijk iets positiefs - dan moet je jezelf eens gaan afvragen, waar je eigenlijk werkelijk bang voor bent. Bezie dat goed, besef ook hoe dwaas het merendeel van je angsten is.

Maak er geen drama van en besef, wat de werkelijke gevolgen zijn van hetgeen je vreest. Bang voor de bom? Zeg tot jezelf: Goed, die bom explodeert. En wat dan nog? Een gloedgolf en ik kan voortaan harpspelen. Realiseer je dus, dat de dingen, waarvoor je zo bang bent, in feite overkomelijk zijn. Ben je bang voor de dood - zoals de meeste mensen - moet je beseffen, dat de dood het einde niet is en je eens af moeten vragen, of het leven niet veel vervelender en pijnlijker zou worden, wanneer het in de stof onbeperkt zou voortgaan. Zoals de man van 99 jaren zei: Tegenwoordig vind ik het leven niet veel meer aan. Maar vroeger was er toch iets Hoe was dat ook weer

Wij gaan dan verder. Wat is in mij datgene, waarin ik licht vind, zo luidt de volgende fase. Beschouw alles, waarin je licht en vreugde kunt vinden, dromen, idealen, belevingen, alles. Vraag je daarna af, wat voor jou geluk is, wat niet door anderen mede bepaald hoeft te worden, iets, wat in jezelf bestaat. Neem dat geluk en confronteer het met de resten van je angsten. Dan heb je de eerste fase doorgemaakt, omdat je beseft, dat dit alles eerder een kwestie is van balans, van innerlijk evenwicht. Dan heb je ook de moed om in jezelf een reis te maken zonder ook maar iets van je innerlijke werkelijkheid te ontkennen of over te slaan.

Mediteer maar eens over alles, wat er in je leeft. Vraag je af, wat je bent. Kijk daarna eens naar de wereld rond je en zeg tot jezelf: ook dit ben ik. Dan zul je ook niet meer zeggen, dat een ander fout is, maar zul je eerder zeggen: wij samen, een relatie tussen ons, een gedeelde waarneming bv., is fout volgens mijn besef. Breng je ook dit er goed af, dan kom je aan de volgende vraag: Wat is goed? Waarbij je het goede gaat bezien als een relatie tussen jou en anderen, waarbij je eigen houding voor alles bepalend is. Je gaat zo proberen het goede in jezelf, het licht in jezelf, zoals je dit beseffen kunt, te beleven en met anderen te delen op een wijze, die zowel voor jou als voor de anderen passend is. Je beseft dan ook beter dan tevoren, dat je in iets gelooft. Vraag je eerlijk af: Waarin geloof ik werkelijk? U zult ontdekken dat, wanneer u alles opzijzet, wat u alleen maar aanvaard hebt, omdat anderen u zeiden dat dit noodzakelijk was, er betrekkelijk weinig overblijft. Neem dan dit kleine beetje, waarin je werkelijk gelooft en tracht dit te zien als verbonden met alle dingen, als uitdrukking en reden voor alle relaties tussen ik en wereld. Dan komt er een ogenblik waarop je vergeet, wat ik bezie, is ik en wereld. Dan is hetgeen "wij" meer. Alles is opeens ik en dan ook geen ik meer, maar alleen nog maar het Zijn. Bereik je dit, dan beleef je die lichtende flits van eenheid, die voor de mens meestal maar een kort ogenblik duurt, maar waaruit je dan de kracht kunt putten om de eenheid althans in je leven en beleven steeds uit te dragen en in jezelf als een basis voor alle harmonie te bewaren.

Dat was het dan. Het is wel een weg naar Samarkand, dat wel. Het is niet zo gemakkelijk, dit alles te vinden en te bereiken. Maar het is, op mijn wijze uitgelegd het proces waardoor de eenheid van alle dingen beleefbaar wordt. Ieder vogeltje zingt nu eenmaal, zoals het gebekt is en een bek heb ik, al is die ook maar geleend. Dus zult u er zo genoeg mee moeten nemen. Zelf meen ik, dat ik uw vraag zo goed mogelijk beantwoord heb.

Vraag: Kunt u nog nader ingaan op dat door andermans ogen kijken?

Antwoord: Misschien maak ik het nog het beste met een verder voorbeeld duidelijker: Je denkt, dat je een hele Piet bent. Kun je nu door andermans ogen kijken, dan zeg je opeens: wat zielig, dat een dergelijk door de tijd geplukt wezen nog steeds probeert te kraaien als een jonge haan. Dingen, die voor jou geen betekenis hebben, kunnen voor anderen sprekend en veel zeggend zijn. Daarom moet je trachten even te zijn, te zien, te denken zoals een ander. Op den duur gelukt je dat dan ook wel. Stel dat u beatmuziek hoort, terwijl u zelf meer klassiek bent aangelegd met een grote voorkeur voor bv. Bruckner. Tracht u even in te leven in een van degenen die in de beat opgaat. U zult opeens bemerken, dat die muziek anders gaat klinken en dat u er elementen in gaat horen, die u er nooit in vermoed zou hebben. Op deze wijze zie je dan, dat je een soort mentaal scherm hebt geplaatst, tussen hetgeen jij mooi vindt en al het andere. Bezie alle dingen zoveel mogelijk vanuit het standpunt van de ander en je zult die ander, maar ook alle dingen beter en veelzijdiger gaan beseffen. Met het kijken door de ogen van een ander kun je natuurlijk nog veel verder gaan. Dan wordt het een kwestie van meditatie en contemplatie.

Probeer bv. eens zolang naar een boom te kijken, tot je je voor kunt stellen wat het is om een boom te zijn, je voedsel uit de aarde te halen en te staan, terwijl de wind in je bladeren stoeit, zonder dat je dit aangename gevoel ook maar verder definieert. Ervaar de warmte van de zon niet als een bewuste blijheid, maar eerder als een vreugdig bestaan, een zacht sonoor kloppen in plaats van een werkelijke emotie. Dan weet je, wat het is om een boom te zijn. Dus: kijken door de ogen van een ander wil in uiterste consequentie niets anders zeggen dan proberen jezelf te verliezen in de essentie van een ander, om zo, vanuit dit besef, opnieuw je wereld te verkennen.

Vraag: Dan moet je toch wel tot de goede conclusie komen?

Antwoord: Hoezo? Doen de mensen dat dan wel eens? Ik raad u een weg aan, die u moet gaan ter wille van het beleven, van het besef. De redelijke conclusies zijn daarbij geen doel en in de meeste gevallen niet eens doenlijk. Een mens is ongeveer als volgt gebouwd. Zijn denken gaat van zijn eigen belevingen en voorkeuren uit. Hij redeneert ongeveer als volgt: Ik houd van zuurkool. Mij bekomt dit goed, zuurkool zit vol vitaminen, dus is zuurkool goed voor iedereen. Een andere mens heeft een zwakke maag, die geen zuurkool verdraagt. Die zegt dan: zuurkool is geen goed gerecht, het is schadelijk voor je gezondheid. Men moest de productie daarvan verbieden. Want zo is de mens. Hij begrijpt nog niet, dat alles relatief is. Op het ogenblik dat men komt tot een absolute omschrijving en waardebeoordeling, maakt men reeds een fout. Heeft men dit tijdig in de gaten, dan kan men nog rustig bij de eigen mening blijven, maar zal men anderen die mening niet meer opdringen.

Een leuk voorbeeld? Laat eens een socialist en een kapitalist onbepaald debatteren. Beiden hebben ergens wel het gelijk aan hun kant natuurlijk. Stel, dat de een de ander kan overtuigen, dan zie je iets gekks: Op het ogenblik, dat de kapitalist socialist wordt, wordt de socialist waarschijnlijk kapitalist of wil dit worden. Voor de kapitalist heeft het dus volgens mij weinig zin om te veranderen, maar hij moet wel leren begrijpen, waarom de ander socialist is. Mensen begrijpen het betrekkelijke van dergelijke stellingen niet, maar zeggen altijd weer eenvoudig en zonder enig voorbehoud: zo is het en niet anders. Men houdt geen rekening met alles, wat mede een rol speelt en mede van belang is.

Om u een voorbeeld te geven: Wanneer men ervan overtuigd is, dat eenieder recht heeft op een inkomen zonder daarvoor te moeten werken, zullen vele mensen zeggen: waarom zou ik nog werken? Op het ogenblik zijn de mensen die inkomen hebben en niet werken, een kleine klasse: hippies, rijken en ambtenaren. Maar dan denkt eenieder, dat werken niet noodzakelijk is. Maar waar komt het inkomen dan vandaan? Hoe kom je zonder dat iemand werkt, aan eten, drinken, kun je met treinen reizen en zo voorts? Mogelijk zegt u, dat dit werk voor liefhebbers is. Maar dan krijg je te maken met amateurs, die voornamelijk met hun eigen plezier rekening zullen gaan houden. Wat betekent, dat u naar Scheveningen wilt, in lijn 9 stapt, maar dat de bestuurder zegt: jongens, daar heb ik al lang tabak van, dus vandaag rijden wij naar Mariahoeve. En dan ben je nog verder van huis. Zo bezien zeg je niet meer, dat een goed inkomen het recht is van elke mens, maar stel je, dat de mogelijkheid dit door diensten aan anderen te verwerven voor eenieder moet bestaan. Men zal dan echter beseffen, dat de mogelijkheid om eenieder een bepaald inkomen te garanderen, alleen kan bestaan in een wisselwerking met het geheel van de maatschappij, zodat leuzen, decreten en zelfs verantwoorde betogen niets uit zullen halen.

Mensen trekken soms de meest vreemde conclusies. Ik heb zelfs iemand horen beweren dat Mao gek is, anderen horen zeggen, dat Mao een dichter is. De laatsten komen er mogelijk iets dichterbij. Weer anderen stellen, dat Mao in wezen een praktische filosoof is die het menselijk bestaan op een geheel nieuwe wijze benadert: die laatsten hebben volgens mij nog het meeste gelijk. Maar vanuit een bepaald standpunt zijn alle stellingen wel aanvaardbaar. De werkelijkheid omvat echter alle stellingen, niet slechts een paar. Want alle feiten tezamen alleen vormen de uiterlijke waarheid. En daar de meeste mensen de waarheid niet op deze wijze zoeken, zullen zij meestal tot verkeerde conclusies komen. Zij zeggen: zo is het. Maar wie dit zegt, scheidt daarmee gemeenlijk voor zichzelf een innerlijk niet eens geheel aanvaarde zekerheid, waaraan men dan de rest van de wereld wil opofferen. Waarvan acte.

Vraag: Is het nu filosofisch een rood boekje uit te geven?

Antwoord: Zuiver filosofisch bezien is het mogelijk niet verantwoord.

Begrijpelijk wordt het wel, wanneer je beseft dat de grote nadruk daarop niet stamt van de denker, maar van zijn volgelingen. Lees maar eens de traktaatjes, die zovele andere richtingen uit plegen te geven, waarin zij gelijktijdig de werkelijke bedoelingen en gedachten van hun stichters perverteren. Het rood boekje is een selectie van gedachten en als zodanig een politiek wapen, dat gelijktijdig de werkelijke gedachten van Mao eerder ontoegankelijk maakt dan dezen te openbaren. Die gedachten zijn vollediger te vinden in de boeken die Mao ook en wel zelf geheel heeft geschreven. Ik meen, dat het rode boekje alleen wat waard is, wanneer je eerst weet, wie de mens Mao is. Want Mao is de man van de voortdurende revolutie, de blijvende verandering, de blijvende wisseling van gezag ook, waardoor elk mens in de maatschappij elke kans krijgt om zich binnen die maatschappij zoveel mogelijk waar te maken, zonder dat hij de kans krijgt zich boven de maatschappij te plaatsen. Lees je het boekje met dit voor ogen en het is een zinvol compendium. Maar ja, met het christendom zien wij iets dergelijks. Lees de evangeliën na en denk dan eens even aan de Jezus, die daar achter staat. Dan verandert de inhoud van die evangeliën voor jou opeens grotendeels en beseft je, wat Jezus heeft gewild, ook al doen zijn volgelingen vaak alle moeite juist dit te voorkomen. Evangeliën, rode boekjes e.d. zijn de producten van volgelingen, waaronder de meeste leiders te lijden hebben, daar de leerlingen, door het citeren van hun meesters, eigen grootheid trachten te bewijzen.

Wat voldoende zou moeten zijn.

Vraag: U zegt dus dat het maoïsme een voortdurende revolutie inhoudt?

Antwoord: Volgens Mao zelf wel. Maar degenen, die op het ogenblik aan de macht zijn, hebben er geen lust in dit onbepaald te aanvaarden, want dan zouden zij van hun hoge plaatsen moeten afdalen en daarin hebben zij niet veel lust. Mao gelooft in een voortdurende omwenteling, waarin alles draait als een rad, waardoor steeds alles doorgaat en voortdurend naar boven komt. Zijn opvolgers geloven in een rad, dat draaien mag, zo dat eenieder een kans krijgt, maar henzelf boven laat, waar zij zijn, mogelijk zonder te beseffen, dat daarmee stilstand bereikt wordt.

Maar is dat nog esoterie?

Vraag: Men zegt wel, dat elke fout die je in een ander ziet, een mankement in jezelf is.

Antwoord: Elke fout, die je in een ander ziet, berust op een beseft dat eerst in jou moet bestaan. Bestaat iets n.l. niet in jezelf, dan ken je het niet en spreek je geen oordeel. In zoverre is het gestelde dus wel juist. De meeste mensen zullen vooral die fouten bij anderen bekritisieren die zij in zichzelf bezitten, waarbij zij daarvoor waarschijnlijk ook nog bang zijn ook.

Dat lijkt mij voldoende.

Vraag: Kunt u ook de goede kant toelichten voor degenen die vermoord zijn in de gaskamers van Duitsland?

Antwoord: Van hun standpunt uit en het uwe uit kan ik dit niet. Voor hen was het een beleving, die zij eerst moesten ondergaan en aanvaarden, vóór die betekenis kon krijgen. Dan was de waarde ook voor hen uiteindelijk - en geestelijk dus - positief. Wat u betreft: dit was een confrontatie met de wreedheid van de mensen, die ergens ook in uzelf bestaat, al zult u dit niet snel toegeven en uit u het zeker niet zo extreem. Voor u dus: een confrontatie met iets, wat uiterst verwerpelijk is. Geestelijk gezien klinkt het positiever, want dan kan ik het volgende zeggen: Het leven gaat voort, ook na de dood. Er is niets werkelijk vernietigd behalve stoffelijke vormen en stoffelijke relaties. Veel mensen, die daaraan onderworpen zijn geweest en laat ons eerlijk zijn - dociel zich hebben laten ombrengen - zullen wanneer zij eenmaal het feit aanvaarden, geconfronteerd worden met iets in zichzelf. Zij zullen beseffen dat alles het gevolg was van het feit, dat zij niet de moed hadden voor hun eigen rechten en die van anderen te vechten en eventueel te sterven. Zodat zij op deze wijze moesten sterven, omdat zij de moed niet bezaten tot de dood te vechten. Voor hen is dit wel degelijk een positief beseffen. Zij weten nu dat je niet in iets kunt geloven, zonder bereid te zijn jezelf daarvoor volledig op te offeren.

Je kunt geen onrecht afkopen, zoals velen probeerden, door er een klein beetje aan mee te werken - een heel klein beetje maar. Je kunt alleen onrecht erkennen en daartegenover jezelf en je gevoel van rechtvaardigheid stellen ten koste van alles.

Vraag: Dat is theorie en de praktijk?

Antwoord: Niet alleen theorie, want er zijn mensen geweest, die gevochten hebben ook al was het mogelijk te laat, voor zij dit besluit namen. Denk aan Warschau. In Warschau waagde men de strijd uit wanhoop, toen het te laat was. Indien allen voor hun rechten waren opgekomen in het begin dan was er geen getto van Warschau geweest, had men meer steun van anderen gehad en waren er minder doden gevallen in de gaskamers van de kampen. Maar laat ons daarover niet te veel filosoferen. U hebt gevraagd naar de betekenis van dit alles. Ik meen dat de meest positieve betekenis van dit alles voor de mens is, dat hij nu weet, dat dergelijke dingen mogelijk zijn en dat ook al doet hij er nu ontzettend verontwaardigd over, zichzelf daaraan door zijn gedrag enuldiging heeft bijgedragen. Is het niet waar, goede Nederlanders? Juist. Ik meen, dat dit alles in de wereld wel degelijk positieve veranderingen heeft veroorzaakt die ook in uw eigen land duidelijk worden. Want degenen die zich deze dingen herinneren, zullen wel heel erg uitkijken, voor zij daadwerkelijk gaan discrimineren tegenover anderen.

Wat naar ik meen voldoende is en ons tot een besluit brengt.

Wanneer wij ons nu nogmaals afvragen, of esoterie waarlijk egocentrisch is en zien naar alle vragen die u gesteld hebt, moeten wij wel stellen dat elke benadering van de esoterie en zelfs van het leven in principe egocentrisch is. De mens kan geen afstand nemen van de wereld en zijn eigen belangen: toch is ware esoterie juist een afstand nemen van jezelf en alle uiterlijkheden, van alle tijdelijke verschijnselen zelfs. De esoterie is zeker niet de vlucht voor de werkelijkheid, waarvoor zij zo vaak wordt uitgemaakt. Zij is niet alleen maar een naar binnen toe vluchten, omdat de wereld buiten je toch niet deugt. Werkelijke esoterie is een in jezelf de kracht vinden om in de wereld buiten jezelf datgene te zijn en te betekenen, ja, vanuit en door jezelf waar te maken, wat je als juist en lichtend erkent.

Welke opmerking sommigen van u wel even in hun oren mogen knopen. Het is gemakkelijk genoeg in theorieën te verzanden. Wij hebben het gevaar daarvoor zo-even wel gezien. Zeg je bepaalde dingen, dan hoor je onmiddellijk van de mensen dat het wel een mooie theorie is, maar dat dit in de praktijk niet waar te maken is. Niet voor de gehele wereld, dat is waar. Maar wanneer je niet wacht op hetgeen anderen zullen gaan doen, maar eerlijk handelt vanuit jezelf en uitgaande van je innerlijke waarden en kracht blijken vele van die z.g. theorieën opeens wel waar te maken.

En daar gaat het bij esoterie nu juist om: niet om wat de wereld moet zijn, maar om hetgeen ik moet zijn en doen. Niet egocentrisch, maar levende vanuit een besef dat je de wereld niet kunt beheersen, maar vanuit jezelf, in erkenning van je innerlijke waarden, krachten en noodzaken wel degelijk alles kunt zijn, wat je volgens je diepste besef kunt en moet zijn. Zeker, het lijkt de bond zonder naam wel: verbeter de wereld en begin bij jezelf. Waarop eenieder uitroept, dat dit waar is en anderen verzoekt onmiddellijk te beginnen met het verbeteren van zichzelf.

De ware esoterie wil juist van dit je beroepen op anderen dan God af, wil dit verwijzen naar anderen tenietdoen. Het is de samenhang tussen ik en kosmos, waarom het hierbij gaat. Een samenhang die nimmer volledig beseft zal kunnen worden, wanneer je niet daarbij ook uitgaat van de mogelijkheid zelf en bewust als uiting van die totaliteit op te treden, dit binnen de vorm en mogelijkheid van je huidig bestaan. Esoterie is: het beetje God, dat je erkennen kunt in jezelf te beseffen als de kracht van waaruit je moet werken en zult bereiken.

Goedenavond.

d.d. 1 november 1974